

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26.01.2016, sp. zn. 25 Cdo 4709/2014, ECLI:CZ:NS:2016:25.CDO.4709.2014.1

Číslo: 31/2017

Právní věta: Porušení povinnosti zdržet se provádění plateb z účtu, jež byla peněžnímu ústavu uložena vykonatelným předběžným opatřením, je porušením jeho právní povinnosti i v případě, že platbu z účtu provedl v rámci nařízené exekuce příkázáním pohledávky z tohoto účtu.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 26.01.2016

Spisová značka: 25 Cdo 4709/2014

Číslo rozhodnutí: 31

Číslo sešitu: 3

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Exekuce, Náhrada škody, Předběžné opatření

Předpisy: § 420 obč. zák.

§ 76e o. s. ř. ve znění účinném do 30. 6. 2010

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání žalobce zrušil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 18. 4. 2014, sp. zn. 51 Co 96/2014, a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Obvodní soud pro Prahu 5 rozsudkem ze dne 4. 11. 2013, č. j. 17 C 2/2013-95, uložil žalované povinnost zaplatit žalobci částku 140 547,90 Kč s úroky z prodlení a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Vyšel ze zjištění, že žalobce dne 19. 1. 2010 ze svého bankovního účtu vedeného u GE Money Bank, a. s., omylem - chybou v čísle účtu - poukázal částku 320 000 Kč na účet č. 192368482/0300 vedený u žalované banky (dále jen „předmětný účet“). Následně požádal GE Money Bank, a. s., i žalovanou o vrácení této platby, poté žádal o vrácení částky i majitele účtu, avšak bezvýsledně. K návrhu žalobce Okresní soud v Lounech usnesením ze dne 13. 4. 2010, č. j. 9 Nc 2550/2010-24, vydal předběžné opatření, jímž uložil majiteli účtu povinnost zdržet se nakládání se zůstatkem na předmětném účtu a žalované bance uložil povinnost zdržet se provádění plateb z předmětného účtu. Toto usnesení bylo žalované doručeno dne 14. 4. 2010, právní moci nabylo 12. 5. 2010. Vzhledem k tomu, že uvedený účet byl exekučně postižen, žalobce 23. 7. 2010 požádal Exekutorský úřad pro Prahu 6 o poskytnutí součinnosti a zaslal mu usnesení o nařízení předběžného opatření, exekutorský úřad mu sdělil, že vydal exekuční příkaz dne 24. 4. 2007, který postihuje předmětný účet, a že nemá

v úmyslu jej rušit. Žalobce marně chtěl docílit odklad exekuce, podal též vylučovací žalobu na vyloučení částky 320 000 Kč z výkonu rozhodnutí vedeného Exekutorským úřadem pro Prahu 6, které bylo vyhověno. Po urgenci, kterou 19. 4. 2011 exekutor zaslal žalované, žalovaná 21. 4. 2011 z předmětného účtu odepsala částku 140 547,90 Kč ve prospěch exekuce vedené Exekutorským úřadem pro Prahu 6 a ve dnech 27. 2. 2013 a 19. 4. 2013 byly z účtu zaslány další částky 100 000 Kč a 48 132,92 Kč. Rozsudkem Okresního soudu v Lounech ze dne 11. 5. 2012, č. j. 25 EC 1339/2010-36, byla k návrhu žalobce uložena majiteli účtu povinnost zaplatit žalobci částku 320 000 Kč, rozsudek nabyl právní moci dne 13. 6. 2012. Před 19. 1. 2010 vykazoval předmětný účet debetní zůstatek, po provedených exekucích byl dne 11. 9. 2013 zrušen s debetním zůstatkem. Soud dospěl k závěru, že žalovaná porušila svou právní povinnost, když nerespektovala předběžné opatření nařízené soudem, které jí bylo doručeno dne 14. 4. 2010, a v době, kdy bylo vykonatelné a pro žalovanou závazné (zaniklo dne 5. 7. 2012), vyplatila dne 21. 4. 2011 z předmětného účtu soudnímu exekutorovi na základě exekučního příkazu ze dne 24. 4. 2007 částku ve výši 140 547,90 Kč, a způsobila tak žalobci škodu. Výrokem předběžného opatření byla žalované uložena povinnost zdržet se provádění plateb z předmětného účtu, tedy jakýchkoliv plateb, a jak bylo prokázáno, prostředky na tomto účtu pocházely výlučně z platby žalobce, o čemž žalovaná věděla. Vzhledem k tomu, že povaha předběžného opatření je dočasná, soud dovodil, že se nejedná o prolomení účinků pravomocného usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí nebo exekučního příkazu, v opačném případě by byl popřen význam předběžného opatření. Protože byly splněny i další předpoklady odpovědnosti za škodu podle § 420 obč. zák., soud žalobě vyhověl.

2. K odvolání žalované Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 18. 4. 2014, č. j. 51 Co 96/2014-146, rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalobu zamítl a rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů. Vyšel ze skutkového stavu zjištěného soudem prvního stupně, avšak neztotožnil se s jeho závěrem, že žalovaná provedením exekuce porušila svou právní povinnost. Usnesení o předběžném opatření vydané 13. 4. 2010 bylo žalované doručeno dne 14. 4. 2010, exekuční příkaz ze dne 24. 4. 2007 jí byl doručen 3. 5. 2007 a vyrozumění o právní moci exekučního příkazu jí bylo doručeno 12. 8. 2010. Doručením exekučního příkazu nastaly účinky tzv. *inhibitoria* a *arrestatoria*, což znamená, že od toho okamžiku banka nesmí s prostředky na účtu nijak nakládat. Protože prostředky na účtu nejsou prostředky majitele účtu, ale banky, a majitel účtu má k nim pouze pohledávku vůči bance, žalobce tím, že (byť omylem) odeslal peněžní prostředky na účet jiného majitele, připsáním finanční částky na cizí účet ztratil k této finanční hodnotě jakékoliv majetkové právo, protože hodnota těchto peněz se stala majetkem banky (žalované). Navíc ve vztahu k těmto prostředkům nebylo možno se úspěšně domáhat jejich vyloučení z exekuce, i když soud vylučovací žalobě vyhověl. Odvolací soud dovodil, že předběžné opatření nemohlo mít žádný vliv na v té době existující *inhibitorium* a *arrestatorium*, bylo vydáno jako zatímní úprava v rámci řízení o vydání bezdůvodného obohacení, nikoliv v rámci vedené exekuce, a nemohlo účinky *inhibitoria* a *arrestatoria* prolomit. Nelze tedy dospět k závěru, že žalovaná provedením exekuce porušila svoji právní povinnost.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

3. Tento rozsudek napadl žalobce dovoláním z důvodu nesprávného právního posouzení věci, zejména otázky střetu předběžného opatření a exekučního příkazu k přikázání pohledávky z účtu u bankovního ústavu, která doposud nebyla dovolacím soudem řešena, příp. by měla být posouzena jinak. Dovolatel nesouhlasí s jednotlivými právními názory odvolacího soudu, především se závěrem, že se žalovaná nedopustila protiprávního jednání. Dovojuje, že po vydání předběžného opatření, které mu mělo zajistit ochranu, aby se mohl domoci svého nároku vůči majiteli účtu, byla žalovaná povinna zdržet se provádění jakýchkoliv plateb z předmětného účtu. Výklad odvolacího soudu by vedl k tomu, že žalobce ze svých prostředků uhradil dluhy majitele účtu a sám by se na něm nemohl

domoci vydání bezdůvodného obohacení, a názor, že předběžné opatření nemělo na probíhající exekuci žádný vliv, by vedl k popření zásadního smyslu a účelu předběžného opatření. Podle názoru dovolatele předběžné opatření po dobu své platnosti omezuje účinky vydaného exekučního příkazu, ostatně k zajištění případných škod způsobených předběžným opatřením slouží jistota. Dále namítá, že dle tehdy platné úpravy exekučního řádu a občanského soudního řádu (§ 306 odst. 1 o. s. ř.) byla doba trvání exekuce příkázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu omezena na dobu 6 měsíců od doručení vyrozumění o právní moci usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí, jež bylo žalované doručeno 12. 8. 2010, účinky exekučního příkazu tak skončily dne 12. 2. 2011 a k výplatě došlo na základě již neúčinného exekučního příkazu. Dovolatel poukazuje i na to, že exekutor věděl, že prostředky na účtu pocházejí z omylem zaslané platby žalobce a že tento účet byl několik předchozích let bez příchodích plateb. Závěry dosavadní judikatury ohledně povahy prostředků uložených na účtu u bankovního ústavu považuje žalobce s ohledem na změny proběhlé v právní úpravě za překonané, a poukazuje zejména na pojem platební instituce, na § 20 odst. 1 zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku, a na ust. § 267b o. s. ř. a dovozuje, že prostředky uložené na běžném účtu zůstávají v majetku majitele účtu a nepřecházejí do majetku bankovního ústavu. Nesouhlasí s tím, že se v rámci vylučovací žaloby nelze domáhat vyloučení finančních prostředků zaslaných na cizí účet, tím by nebyla zkrácena práva majitele účtu, na něž byly omylem zaslány peněžní prostředky. Dovolatel navrhl, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení, nebo jej změnil tak, že potvrdí rozsudek soudu prvního stupně.

III.

Přípustnost dovolání

4. Dovoláním napadené rozhodnutí bylo vydáno 18. 4. 2014, Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) proto postupoval podle občanského soudního řádu ve znění účinném od 1. 1. 2013 (čl. II bod 1. a 7. zákona č. 404/2012 Sb.).

5. Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání, které bylo podáno včas, osobou oprávněnou – účastníkem řízení, zastoupeným advokátem, je přípustné podle § 237 o. s. ř. k řešení dovolatelem vymezené právní otázky, na jejímž vyřešení závisí napadené rozhodnutí.

IV.

Důvodnost dovolání

6. Dovolací soud se neztotožňuje s právními argumenty, jimiž odvolací soud zdůvodnil svůj závěr, že žalovaná banka neporušila právní povinnost, když nerespektovala nařízené předběžné opatření a v rámci exekučního řízení odeslala z účtu finanční prostředky.

7. V době, kdy bylo žalované bance doručeno usnesení soudu o předběžném opatření, byl tento účet postižen exekučním příkazem a trvaly účinky tzv. *inhibitoria* a *arrestatoria*, tj. příkaz bance, aby nevyplácela z předmětného účtu peněžní prostředky až do výše vymáhané pohledávky a jejího příslušenství, neprováděla na ně započtení a ani jinak s nimi nenakládala (*arrestatorium*), a zákaz povinnému (tj. majiteli účtu) vybrat peněžní prostředky ze svého účtu, použít je k platbám nebo s nimi jinak nakládat (*inhibitorium*). Předmětným předběžným opatřením byla žalované uložena povinnost zdržet se provádění plateb z označeného účtu. Znamená to, že účinky tzv. *inhibitoria* a *arrestatoria*, tedy povinnost banky nenakládat s prostředky na účtu až do výše vymáhané pohledávky, nebyly v protikladu se zákazem, jenž byl bance uložen předběžným opatřením ohledně nakládání se zůstatkem na témže účtu. Proto okolnost, že byla vedena exekuce příkázáním pohledávky z tohoto účtu, nebránila bance splnit povinnost uloženou jí předběžným opatřením. Z hlediska nároku žalobce na náhradu škody pak není rozhodující, že prostředky na účtu jsou majetkem banky, a nikoliv majitele účtu, a že žalobce ke svým peněžním prostředkům připsaným na

cizí účet ztratil jakékoliv právo. Žalobce se totiž na žalované nedomáhal, aby mu vrátila jeho peněžní prostředky omylem zaslané na cizí účet, ale uplatnil nárok na náhradu škody, jež mu byla způsobena porušením povinnosti žalované a jež spočívá ve ztrátě jeho možnosti účinně dosáhnout na majiteli účtu plnění z prostředků na tomto účtu uložených. Pro řešení otázky porušení právní povinnosti ze strany žalované pak nemá podstatný vliv ani argument odvolacího soudu, že nebylo možno se úspěšně domáhat vyloučení těchto prostředků z exekuce. V daném případě tento argument ztrácí svůj význam za situace, že o vylučovací žalobě bylo vydáno kladné pravomocné rozhodnutí, a dokud nebylo zrušeno nebo změněno, bylo i toto rozhodnutí závazné pro účastníky řízení i pro všechny orgány (srov. § 159a odst. 1 a 4 o. s. ř.). Ani okolnost, že předběžné opatření nebylo vydáno v exekučním řízení, ale v rámci jiného řízení, a že se jednalo jen o zatímní úpravu, není překážkou jeho závaznosti pro toho, komu jím byla uložena konkrétní povinnost.

8. Podle § 76e o. s. ř. (ve znění účinném do 30. 6. 2010) výrok vykonatelného usnesení o nařízení předběžného opatření je závazný jen pro účastníky řízení a pro ty, kterým byla předběžným opatřením uložena povinnost, nestanoví-li zákon jinak (odst. 1). V rozsahu, v jakém je výrok vykonatelného usnesení o nařízení předběžného opatření závazný pro účastníky řízení a popřípadě pro jiné osoby, je závazný též pro všechny orgány (odst. 3).

9. Dočasnost předběžného opatření je jeho typickým znakem. Ukládá-li soud povinnost zdržet se určitého jednání, v daném případě zdržet se provádění plateb z účtu, má předběžné opatření podobné účinky jako odklad exekuce v exekučním řízení, což znamená, že exekuce se dočasně neprovádí a poddlužník je povinen vyčkat s výplatou prostředků z účtu až do doby, dokud účinky těchto institutů trvají.

10. Jestliže žalovaná v době, kdy jí bylo pravomocným a vykonatelným předběžným opatřením přikázáno zdržet se provádění plateb z předmětného účtu, převedla z něj část prostředků na účet exekutora v rámci exekučního řízení, porušila tím svoji právní povinnost, neboť nerespektovala soudem vydané předběžné opatření, které jí prikazovalo neprovádět žádné platby z účtu. Porušení povinnosti uložené vykonatelným usnesením o předběžném opatření považuje i zákon za porušení právní povinnosti, a jde-li o právní úkon, zákon jej stíhá absolutní neplatností (§ 76f o. s. ř.).

11. Jak vyplývá z výše uvedeného, závěr odvolacího soudu, že žalovaná neporušila svou právní povinnost, není správný. Z tohoto důvodu Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu v rozsahu, v němž je dovolání přípustné, zrušil včetně závislých nákladových výroků (§ 243e odst. 1 a 2 o. s. ř.) a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.